

Várom....

A Magyar Koalíció első számú vezetője összehívta az értelmiségieket „egy tanácskozásra Szabadkán 2008. április 10-ére”. „Mit jelent ma vajdasági magyaroknak lenni? – művelődési témára. A találkozó jónak és hasznosnak bizonyulhatott volna, ha... Már a kezdetén tudni lehetett a végkövetkeztetést. Szellemi erőfeszítés nélkül. Az elnöklő, dr. B. J. egykori tanszékvezető egyetemi tanár (szellemi életünk szürke eminenciása legalább negyven éve: erre még gyermekkorában predesztináltak) százszázalékos csalthatatlansággal állapította meg az egyetlen helyes és hasznos zárókövetkeztetést: „A tanácskozás azért volt jó, mert senki sem címkézett, minősített”. A címkézés és minősítés, ugyebár, egyetemi és más magas értelmiségi körökben elfogadhatatlan, mert sérti a fület, amelyen keresztül a hang eljut a megfelelő agyközpontokhoz. Ma elfogadhatatlan. Bezzeg, amikor még az egypártpolitika szolgálatában álltak a címkézők, önmagukon kívül mindenkit osztályellenségnek minősítettek (s ehhez adtak bizonyítékként szellemi táplálékot)....

A tanácskozás, szóval és tettel, egyetlen okból volt eredményes: nem volt címkézés, minősítgetés, uramisten: megbélyegzés sem. Állítólag az a „magas kultúra” csúcsa, hogy nincs véleménynyilvánítás. Így megy ez már 1988 óta. A magyar politikai elitnek szüksége lenne az értelmiségi elit segítségére, megbízhatóbb valóságismeretére, meglátásaira, hosszabb távú látomására, hogy biztosabb iránytűt tartson a kezében a magyar kisebbségi közösséggel folytatott párbeszédben. Annál is inkább, mert Lenin elvtárs is megmondta, hogy csak az a gondolat válik tömeget megmozgató anyagi erővé, amelyet az értelmiség gondol végig, s dolgoz ki tervként a tömeg szükségleteit szem előtt tartva; a nem reális választás a goebbelsi. A realitás talaján mozgó gondolat ösztönző erővel bír, hitet, reményt ébreszt. Nos, ilyesmit elvárni a múlt nevelte, szerb állambiztonsági szolgálatban lévő, kommunista módra bürokratikus előnyökhöz juttatott és szoktatott (erről nem lehet beszélni!!) magyar értelmiségi elittől (a vezető csúcs elit-

től), olyan hiú várakozás, gyermetegség, naivitás és ostobaság, mint Münchhausen báró módjára feljutni a Holdra, vagy kijutni a mocsárból. Utólag önmagát ajánlja és neveti ki, akinek ilyen fordult meg a fejében.

Mi az, hogy nem szabad címkézgetni, minősítgetni? Legújabbán ezt mondják. Most is olyan gyávák, mint akkor, amikor ők maguk testületi döntésekbe bujtatták a címkézésüket és minősítgetéseiket. Minden esetben sorsfordítóan súlyos következménnyel járt a szófoga-datlanság, mely az egyes ember életében, mint az utolsó ítéletet vonta maga után. Az egész magyar népet nevelték gyávaságra, meghunyászkodásra, gerinctelenségre. Mi az, hogy közéleti és magánemberi vonatkozásban egyaránt nem kell címkézni és minősítgetni? Hiszen mi mindent tudunk egymás közéleti és személyes vonatkozású múltjáról és jelenéről? Szinte naprakészen, naplót vezetve egymásról. Mi tudjuk egymásról, hogy közülünk ki volt a hűséges pártkatona, állambiztonsági besúgó, rezsimhűséget mindig túllihelve kimutató, a felettesek talpnyalója, és hatalmaskodó a „beosztottakkal” szemben, minden humanista értéket félretevő, s ha a „karrierről” volt szó, judáspénzért értelmiségi hivatást is megtagadó. Mi mindent tudunk egymásról. Azt is, hogy közülünk ki kapott nagyobb fizetést a párthűségéért, s ki nyomorgott, ki élt vissza gyakorlott módon hivatali és hivatásbeli helyzetével a neki kiszolgáltatottakkal szemben. Azt is, hogy ki az, aki sohasem merte a mai napig kiejteni a magyar nemzet szavakat? Ki sülyesztette, ha kellett az értelmiségi mércét pártpolitikai szintre? Kinek vannak értelmiségi „testőrei” akik a szajkózásnak egyetlenegy feladatával vannak megbízva. „Ne címkézzünk és minősítgessünk” – ugye, milyen ötlettelenül védik a „magas kultúrát”. Miután mindnyájan „polgári gondolkodásúvá váltunk”, azért még tudunk egymásról mindent. Egymás fejébe belelátunk. Már felsorakoztunk új kenyéradó gazdáink szolgálatára. Szellemileg, értelmiségi képességeinket kínáljuk annak, aki többet kínál anyagiakban, pozícióban, befolyásban (kapcsolatokban). Mint valamikor, most is megveszte-

gethetőek vagyunk. Elsőszámú megvesztegetőnk maga a szerb állam. - Bárcsak ismét felkínálna egy bársonyszéket – sóvárgunk. Mi azt is tudjuk egymásról, hogy közülünk ki milyen tőkés csoporthoz, polgári körhöz tartozik: ki a kispolgár, ki a nyárspolgár, ki a világpolgár és milyen elvárásokhoz kötődik. Ki áll a magyar és ki a szerb nacionalisták szolgálatában. Ki kriptokommunista és ki szabad gondolkodású polgár.

Akkor hát, miért nem szabad címkézni? Mit jelent az, hogy „nem kell”? Éppen ez jelenti azt, hogy ez az értelmiség valamikor megtagadta és a mai napig sem kapta vissza értelmiségi hivatását. Nem mert kérni? Nem kell neki? Jobban tetszik neki a valamikori monolit kommunista párt eszmeisége, ideológiai berkei, a bérenci lelkiület, ahol testületi döntés mögé lehet rejteni az „eszmei mondanivalót” a jutalom, kitüntetés biztos reményében. Éppen ezt sugallja számunkra a volt tanszékvezető tanár, volt vállalati igazgató és most háttérből báb-színházat játszó nyugdíjas. Mit is kell takargatni nekem mások előtt és másoknak előttem?

Milyen eszmei és politikai harctól kell félnem? Miért nem szabad belelátni az értelmiségiek elvárásaiba, illúzióiba, pártosságába, látomásaiba? Miért kell titokban tartani gondolataink irányultságát?

A zárt rendszerű kommunista államban az értelmiség a párt eszmeicsőze volt, s a maffiára jellemző belső viszonyok uralták. Csak a vezér és az általa irányított testület címkézett. Ezt szajkózta utána minden pártkatoná minden szinten. Én ezt nem fogadom el a polgári társadalomban, ahol minden polgár lobbizhat. Is-

meretes lehet és kell legyen mindenki előtt a hovatarozása és a szándéka.

Őszintén mondom, hogy régtől fogva várom e gyáva, mihaszna, semmirekellő értelmiségi magatartás kimúlását. Ez változásra, igazi megnyílásra képtelen. Circulus vitiosus-ban van önmagával. Nem evolutív. Jól és sokáig szórta magvát, de a hibrid magja satnyul. Az „utódok” akarva-akaratlanul nem követhetik következetesen és elvhűen ezt a magatartást. Mások a körülöttük lévő színpalak, a jelmez. A közéleti érdekharcból senki sem szorulhat ki; a társadalom minden rétege él, nyüzsög és cselekszik. Védekezik és támad. Lobbizik. Mászunk ki a zsákutcából csiga-lassan. Mint mondtam, mi mást is tudunk egymásról. Jól tudjuk, közülünk ki a szabad polgár, és ki az állami bérenc, ki az, aki csapongó, ki a részeges, ki a rendőri besúgó a balkáni kocsmában.

A kultúrában, sajnos, a forradalom hatása hihetetlenül felszíni. Csak a megfontolt, evolúciót szolgáló hozzáállás hozhat gyökeres változást. Úgy látszik, néha egy egész befolyásos nemzedéknek szó szerint ki kell halni, hogy többé ne legyen hatása azokra, akik képesek az evolutív cselekvésre: új értékek teremtési lehetőségeinek a felismerésére.

Az értékek gyorsan veszítik a hitelüket, ha nem sugároznak hitet és reményt. Most éppen a teljes bizalmatlanság légüres terében vagyunk, amikor nincs, ki ösztönözze a tehetséges alkotókat értékek teremtésére, akik pedig feljűk fordulnak, reményvesztettek.

